

RAKENNUSYRITYKSEN YHTIÖMUODON MUUTTAMINEN

Lauri Naukkarinen

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2011

Rakennustekniikka
Tekniikka- ja liikenneala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) NAUKKARINEN Lauri	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 13.03.2011
	Sivumäärä 34	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ( ) saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi RAKENNUSYRITYKSEN YHTIÖMUODON MUUTTAMINEN		
Koulutusohjelma Rakennustekniikka		
Työn ohjaaja(t) PITKÄNEN, Seppo		
Toimeksiantaja(t) Korjauspalvelu Lauri Naukkarinen		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön aiheena oli yrityksen kehittämissuunnitelma, ja tavoitteena oli selvittää kannattaako toiminimenä aloittaneen yrityksen muuttaa muotoaan osakeyhtiöksi ja mitä seurauksia muutoksella voi olla. Esimerkkitapaukseksi otettiin laukaalainen Tmi Korjauspalvelu Lauri Naukkarinen. Yrityksen taustaa ja historiaa kartoitettiin ja selvitettiin yrityksen tämän hetkinen tilanne, sen vahvuuksia ja heikkouksia sekä tulevaisuuden suunnitelmia. Opinnäytetyössä tutustuttiin suomalaisiin yritysmuotoihin sekä niiden verotukseen ja kirjanpitoon ja pyrittiin vertailemaan niitä keskenään pienyrittäjän näkökulmasta. Myös työllistämistä ja työntekijän ja työnantajan vastuita tutkittiin. Tietoa hankittiin kirjoista, internetistä mm. verohallinnon sivustoilta ja keskustelemalla muiden yrittäjien kanssa.</p> <p>Opinnäytetyö vahvisti ennako-oletusta, jonka mukaan edullisin ja toimivin vaihtoehto toiminimenä aloittaneelle yritykselle on osakeyhtiö. Asiakkaat pitävät sitä uskottavana, verottaja suosii sitä selkeyden vuoksi ja omistajille se on taloudellisesti kannattava. Se on helppo myydä ja sen laajentaminenkin onnistuu.</p> <p>Työn aikana selvisi, että pienyrittäjälle sopivaa yritysmuotoa on vaikea löytää. Toiminimi on joustava yritysmuoto ja helppo perustaa, mutta osakeyhtiössä yrittäjän taloudellinen turva on parempi. Pienen yrityksen haasteisiin yritysmuodon vaihtaminen ei näytäkään tuovan ratkaisevaa helpotusta. Ainoa merkittävä ero on taloudellisessa vastuussa – toiminimen haltija vastaa omalla henkilökohtaisella omaisuudellaan yrityksen veloista, kun muissa yritysmuodoissa yksityis- ja liiketalous on erotettu toisistaan.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Yritysmuoto, yritysmuodon muuttaminen		
Muut tiedot		

Author(s) NAUKKARINEN, Lauri	Type of publication Bachelor's Thesis ?	Date 13032011
	Pages 34	Language Finnish
	Confidential ( ) Until	Permission for web publication (X)
Title CHANGING THE COMPANY FORM		
Degree Programme Civilengineering		
Tutor(s) PITKÄNEN, Seppo		
Assigned by Korjauspalvelu Lauri Naukkarinen		
<p>Abstract</p> <p>The thesis focused on the development alternatives of the company and analysed the eventual reasons and consequences of changing it from a sole trader to a limited liability company. Tmi Korjauspalvelu Lauri Naukkarinen from Laukaa was taken as an example.</p> <p>The background, current situation, weaknesses and strengths of the company were mapped together with its future plans. Legal forms of the Finnish companies, their taxation and bookkeeping alternatives were investigated and compared from a small entrepreneur's point of view. It was also examined how to fulfil the responsibilities of both the workers and employers. Background data for the study were collected from relevant literature, the internet and fellow entrepreneurs.</p> <p>The thesis confirmed the assumption that the most economical and /functioning?/useful?/ development option for a company which has started as a sole trader, is a limited liability company. Customers consider it reliable. Taxation authorities prefer it because of the clarity of its operations. From the owners' point of view, it is economically profitable and can easily be sold or expanded.</p> <p>It became clear that it is difficult for a small entrepreneur to find a suitable company form. A sole trader company is easy to establish and very flexible to operate, although in a limited liability company the entrepreneur's private holdings are better safeguarded. The sole trader is personally responsible for the entire company's debts while in other kinds of companies the entrepreneur's personal economy and business economy are kept separate.</p>		
Keywords Company form, change of company form		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ	1
1 YRITYSMUODON VAIHTAMISEN AJANKOHTAISUUS	3
2 YRITYKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖN NYKYTILANNE.....	3
2.1 Maailmantalouden tilanne.....	3
2.2 Suomalaisten työura.....	4
2.3 Rakennusala yritysten toimintaympäristö Suomessa.....	5
2.4 Rakennusalan PK-yritysten toimintaympäristö Laukaassa.....	6
3 YRITYKSEN NYKYTILANNE	7
3.1 Tmi Korjauspalvelu Lauri Naukkarinen	7
3.2 SWOT-analyysi	8
3.3 Yrityksen tavoitteet ja visio	10
3.4 Muutoksen tarve.....	10
4 YRITYSMUODOT SUOMESSA.....	11
4.1 Yksityinen elinkeinonharjoittaja / toiminimi	11
4.2 Avoin yhtiö.....	13
4.3 Kommandiittiyhtiö.....	13
4.4 Osakeyhtiö	14
4.5 Osuuskunta.....	15
5 YRITYSMUOTOJEN VERTAILUA.....	15
5.1 Yritysmuodon valintaan vaikuttavia tekijöitä	15
5.2 Toiminnan joustavuus	16
5.3 Yrityksen jatkuvuus	16
5.4 Laajentaminen.....	17
5.5 Voitot ja tappiot.....	17
5.6 Alkavan pienyrittäjän yritysmuoto.....	18
6 YRITYKSEN VEROTUS	18
6.1 Toiminimen verotus	18
6.2 Osakeyhtiön verotus.....	19
6.3 Arvonlisävero.....	20
6.4 Kiinteistöön kohdistuva	20
6.5 Rakentamispalvelu	21
6.6 Yrityksen lopettaminen verottajan näkökulmasta.....	21
7 YRITYKSEN KIRJANPITO	22
7.1 Tosite.....	23

7.2 Lasku	23
7.3 Tiliote ja tili	24
7.4 Kirjanpito käytännössä	25
7.5 Tilinpäätös eri yrityksissä	26
7.6 Kirjanpidon merkitys verotuksessa	27
8 TYÖNTEKIJÄT	27
8.1 Työllistäminen	27
8.2 Työsopimuksen ehdot	28
8.3 Määräaikainen työsopimus	28
8.4 Oppisopimusoppilas	29
8.5 Työnantajan velvollisuudet	29
8.6 Työntekijän velvollisuudet	29
8.7 Salassapitovelvollisuus	30
8.8 Kilpaileva työsopimus ja muu työ	30
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	31
LÄHTEET	33

KUVIOT

KUVIO 1 SWOT-analyysi	8
-----------------------------	---

1 YRITYSMUODON VAIHTAMISEN AJANKOHTAISUUS

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää yritysmuodon vaikutuksia liiketoimintaan. Kohdeyrityksenä oli Tmi Korjauspalvelu Lauri Naukkarinen, joka on toiminut 19 vuotta Laukaassa rakennusosalalla. Opinnäytetyön aihe oli yritykselle erittäin ajankohtainen ja hyödyllinen, koska yrityksellä on aikomus vaihtaa yritysmuotoa toiminimestä osakeyhtiöksi.

Helppoin tapa muuttaa yritysmuotoa olisi antaa tilitoimistolle tehtäväksi perustaa osakeyhtiö entisestä yrityksestä, jolloin yritysten identtisyys säilyisi ja entisen nimen perään liitettäisiin oy. Tämä vaihtoehto herättää kuitenkin kysymyksiä: Mitä veroseuraamuksia tulee, jos omistussuhteet muuttuvat viiden vuoden sisällä? Seuraako vanhojen urakoiden vastuu vaihdoksen mukana? Ainakin varat ja velat muuttuvat, kun yrittäjän yksityinen talous ja liiketalous erottuvat toisistaan. Yritysmuodon muuttaminen on suunniteltu toteutettavaksi niin, että vanha yritys lopettaa toimintansa ja uusi yritys aloittaa osakeyhtiönä. Siksi täytyi selvittää, miten vanha toiminimi lopetetaan sekä tutkia yritysmuodon valintaan vaikuttavia tekijöitä ja uuden yrityksen perustamisen vaiheita.

Opinnäytetyöraportti kertoo Tmi Korjauspalvelu Lauri Naukkarisen toiminnan kehittymisestä nykyiseen muotoonsa, pyrkii analysoimaan tämänhetkistä tilannetta ja tulevaisuutta sekä pohtii yritysmuodon muuttamisen vaikutuksia. Yritysmuotoja vertaillaan mm. verotuksen kannalta, ja opinnäytetyö selvittää myös, mitä kirjanpito yleensä merkitsee liiketaloudessa ja miten sitä käytetään talouden hallintaan erilaisissa yrityksissä.

2 YRITYKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖN NYKYTILANNE

2.1 Maailmantalouden tilanne

Suomen Pankin pääjohtajan Erkki Liikasen mukaan maailmantalous on elpymässä syvästä lamasta, johon se ajautui rahoitusmarkkinoiden kriisiytyttyä vuonna 2008.

Elpymistä jouduttiin odottamaan vuoden 2010 kevääseen asti, ja tällä hetkellä maat elpyvät hyvin eri tahtiin. Kiinasta, Yhdysvalloista ja Japanistakin on saatu merkkejä, että elpymisen vauhti on tasaantumassa, mutta kasvun arvellaan jakaantuvan epätasaisesti jatkossakin. Liikasen mukaan esimerkiksi kehittyvissä maissa nopeaa kasvua tukee väestön rakenne ja niiden asema teknologian kiinniottajina, sillä on nopeampaa ottaa käyttöön valmiina oleva korkean tason teknologia kuin kehittää sitä itse. Yksityiset ihmiset ovat ryhtyneet säästämään enemmän juuri niissä maissa, jotka velkaantuivat eniten ennen lamaa. Liikanen arvelee, että monissa Euroopan maissa kuluu kauan aikaa ennen kuin kotitalouksien velkaantuminen saadaan palautettua kohtuulliselle tasolle ja se todennäköisesti hidastaa talouskasvua näissä maissa useiksi vuosiksi. (Liikanen 2010.)

Liikasen mielestä yksi kriisin vakavimmista seurauksista on ollut valtioiden nopea velkaantuminen. Taloutta on yritetty elvyttää ottamalla nopeasti paljon julkista velkaa ja näistä velkataakoista on mahdollista suoriutua vain riittävän talouskasvun oloissa, ja se taas vaatii rakenteellisia uudistuksia. Liikanen arvioi, että työikäisen väestön osuus alkaa vähentyä useissa euroalueen maissa. Ennen pitkää väestönkasvu ei enää riitä turvaamaan talouskasvua, vaan työtuntien määrä alkaa pikemminkin uhkaavasti vähentyä ja talouskasvun ainoaksi mahdollisuudeksi jää onnistunut velanhoito. Liikanen onkin sitä mieltä, että jatkossa julkisen vallan ja yksityisen sektorin on keskityttävä kasvattamaan tuottavuutta, jos halutaan turvata suomalaisten tuleva hyvinvointi. (Liikanen 2010.)

2.2 Suomalaisten työura

Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n väistynyt puheenjohtaja Sakari Tamminen on sitä mieltä, että Suomessa voitaisiin pidentää työuria alusta, keskeltä ja lopusta. Hän haluaisi tarkastella vuotuista nettotyöaikaa, koska talouden kasvuun tarvitaan myös työpanoksen lisäämistä. Siihen, paljonko suomalaista työaikaa pitäisi pidentää tai lomia lyhentää, ei Tamminen ota kantaa. Työhyvinvointia olisi myös syytä parantaa, koska se vähentää sairauspoissaoloja, jotka osaltaan syövät nettotyöaikaa. Tamminen arvostelee vastuullisuuden puutetta ja toivoo ratkaisuja nopeasti. (Tamminen 2010.)

2.3 Rakennusala-yritysten toimintaympäristö Suomessa

Pellervon taloustutkimuksen suhdannekuva vuodelta 2010 kertoo, että Suomessa investointien kasvu on nyt asuntorakentamisen varassa. Uudistuotanto kasvaa poikkeuksellisen nopeasti. Omistusasunto on taas käynyt edulliseksi asumisvaihtoehdoksi, koska vuokrat ovat nousseet, ja erityisesti korjausrakentaminen lisääntyy tasaisesti eikä pelättyä hiipumista loppuvuodesta 2010 tullut. Pääkaupunkiseudulla pelätään jo väliaikaista työvoimapulaa rakennuksilla, ja muuallakin ainoaksi esteeksi näyttää nousevan hidas kaavoitus. Kainuussa, Keski-Suomessa ja Uudellamaalla rakennusalan työttömyys ei laman aikana noussutkaan kovin vaikeaksi. (Huovari ym.2010.)

Tilastokeskuksen tietojen mukaan asuntotuotannon kasvu on noussut 72 prosenttia edellisvuodesta eli rakennusala on toipumassa lamasta erittäin nopeasti. Hurja kasvu johtuu sekä vuoden 2009 asuntotuotannon romahduksesta että talouskasvun lisääntymisestä ja alhaisen koron tukemasta kulutuksesta. Tilastokeskuksen tietojen mukaan asuntokauppa kärsii jatkuvasta alitarjonnasta. (Karkkolainen 2010, 16.)

Rakennusteollisuuden pääekonomistin Bo Salmenin mukaan tänä vuonna aloitettavien uusien rakennusten määrä voi nousta 31 000 asuntoon. Viimevuotinen rakennusliikkeiden hätäjarrutus asuntotuotannossa johtui euroalueen talouskriisistä, joka pudotti viime vuonna aloitettujen rakennusten määrän 23 000 asuntoon, joista valmistui vain 22 000. Salmen toteaa myös, että asuntotuotanto on kasvanut odotettua nopeammin, joten ensi vuonna voidaan jo päästä lamaa edeltävälle tasolle. Uusia asuntoja tuotetaan silti edelleen liian vähän, koska kysyntää olisi VTT:n arvion mukaan 30 000 asunnolle vuosittain. (Karkkolainen 2010, 16.)

Väestönkasvun, väestönrakennemuutoksen ja muuttoliikkeen takia asuntojen kysyntä kasvaa oletettua enemmän. VTT:n uusi arvio vuositarpeesta on noin 35000 asuntoa. Tilanne on vaikein pääkaupunkiseudulla, missä asuntoja tarvittaisiin selvästi enemmän kuin on tarjolla. Salmen kiinnittää huomiota myös asuntojen keskimääräiseen neliöhintaan, joka on kohonnut pääkaupunkiseudulla 3240 euroon, kun se muualla maassa oli vuonna 2010 keskimäärin 1624 euroa. (Karkkolainen 2010, 16.)

Sanna Autio kirjoittaa artikkelissaan Korjaamisen kovin kasvu vuonna 2008 suurten rakennusliikkeiden liikevaihdossa jo selvästi näkyvästä korjausrakentamisen kasvutrendistä. Rakennuslehden tulostietokyselyyn vastanneista rakennusliikkeistä esimerkiksi Lemminkäinen Talo Oy:n korjausliikevaihto oli 161,0 miljoonaa euroa ja korjausliikevaihdon kasvu 19 prosenttia, joka tarkoittaa 13 prosentin osuutta liikevaihdosta. Skanska ja YIT eivät ilmoittaneet rakennuslehden kyselyyn korjausliikevaihdon määriään, mutta NCC Rakennus Oy:n ilmoitti seuraavanlaiset luvut: korjausliikevaihto 12 miljoonaa euroa, korjausliikevaihdon kasvu 9 prosenttia ja osuus liikevaihdosta 1 prosentti. Lujatalo Oy:n korjausliikevaihto oli 75,3 miljoonaa euroa, korjausliikevaihdon kasvu 39 prosenttia ja korjausrakentamisen osuus 19 prosenttia liikevaihdosta. Korjausliikevaihto on kasvanut kovasti myös esimerkiksi Hartela Oy:llä, jonka kasvuluku oli 114 prosenttia ja osuus liikevaihdosta 7 prosenttia. Rakennusliike V. Möttölä Oy:n kasvuluku oli 350 prosenttia ja osuus liikevaihdosta 43 prosenttia. Levi-Rakennus Oy:n kasvuluku oli 900 prosenttia ja sen osuus liikevaihdosta 32 prosenttia. (Autio 2009, 4.)

2.4 Rakennusalan PK-yritysten toimintaympäristö Laukaassa

Tmi Korjauspalvelu Lauri Naukkarisen toimipaikka sijaitsee Laukaassa, Jyväskylän läheisyydessä. Laukaan kunnallisveroäyri nousi hiukan vuonna 2010, mutta kunta on vireä ja väkiluku kasvaa koko ajan. Asukasluku on tällä hetkellä noin 18 000 asukasta; vuoden 2020 visiossa tavoitteeksi on asetettu 20 200 henkilöä. Korkotaso on suhteellisen alhainen, ja se kannustaa rakentamaan. Kunnan tontteja on taajamissa ollut hyvin saatavissa. Hintataso on melko korkea, suunnilleen samaa tasoa kuin Jyväskylässä, mutta siihen vaikuttaa todennäköisesti sijainti Jyväskylän naapurina – Laukaasta käydään paljon töissä Jyväskylässä. Haja-asutusalueella ei ole suuria kaavoitushankkeita, mutta kirkonkylän kupeessa Kantolan alueella on kunnan tontteja runsaasti. Laukaan rakennusvalvonnan laatiman rakentamistilaston mukaan vuonna 2009 valmistuneita omakotitaloja oli 77 kappaletta ja rivitaloja kolme.

Kunnan poliittinen ilmapiiri on yrittäjämysteinen. Laukaan Yrittäjät ja Jyväskylän kehittämissyhtiö JYKES ovat luoneet yrittäjille yhteisiä tapaamismahdollisuuksia. Tietoliikenneyhteydet toimivat Laukaassa erittäin hyvin, ja sillä on suuri merkitys

yrittäjien arkkipäivän tiedonsiirrossa – rakennekuvia, laskutusta ja muuta paperityötä on mahdollista hoitaa nopeasti ja tehokkaasti.

3 YRITYKSEN NYKYTILANNE

3.1 Tmi Korjauspalvelu Lauri Naukkarinen

Ennen oman yrityksen perustamista yrittäjä Lauri Naukkarinen työskenteli paikallisessa rakennusliikkeessä, joka valmisti mm. rautarakenteita. Lamavuonna 1991 työnantaja teki konkurssin, ja niin tuli ajankohtaiseksi perustaa oma yritys. Eri yritysmuotoja harkittuaan yrittäjä päätyi toiminimeen, ja yrittäjäkurssin käytyään hän sai starttirahaa korjausalan yrityksen perustamiseen. Toiminta suuntautui rakennusalan korjaus- ja remonttipalveluihin. Nykyään toiminnan piiriin kuuluu myös uudisrakentaminen ja pienimuotoiset maansiirtotyöt Bobcat-kaivurikuormaajalla.

Alussa yrittäjä työskenteli yksin, mutta vuosien varrella palkattujen työntekijöiden määrä on vaihdellut 1-7 henkilöön. Työ on kausiluonteista, ja siksi henkilöstömääräkin vaihtelee. Yrityksessä ei ole nimettyä pääluottamusmiestä eikä työturvallisuusasiamiestä. Laukaan kunnan kanssa on tehty sopimus työterveyshuollosta, ja yrittäjä on järjestänyt työntekijöille mahdollisuuksia harrastaa liikuntaa Peurungan kuntoutuskeskuksessa työhyvinvointia ajatellen.

Työtä tehdään eri paikoissa. Rokkakankaan teollisuusalueella Laukaassa on varastohallirakennus, jossa voi tehdä alustavia töitä työkohdetta varten, ja siellä säilytetään yrityksen autoja, työkoneita ja -välineitä. Asiakaskuntaan kuuluvat taloyhtiöt, yksityiset ihmiset ja erilaiset yritykset, ja myös Laukaan kunta ja paikalliset valtion laitokset ovat työllistäneet jonkin verran. Yritys on pyrkinyt käyttämään oman paikkakunnan yrityksiä mm. sähköurakoinnissa, lvi-urakoinnissa, rakennustarvikkeiden toimituksessa, työkalujen vuokrauksessa sekä rakennus- ja rakennesuunnittelussa.

Laukaassa on paljon erikokoisia rakennusalan yrityksiä ja se lisää kilpailua. Hinnoitteluun vaikuttavat kiinteät kulut, jotka ovat pienemmät yksinäisillä yrittäjillä ja

yrittäjäryhmillä, joiden ei tarvitse käyttää palkattua työvoimaa. Myös harmaa talous sotkee markkinoita. Tmi Korjauspalvelu Lauri Naukkarinen on panostanut asiakassuhteiden jatkuvuuteen ja sitä kautta tasaisempaan työllisyyteen. Yrityksen menestymiseen ovat vaikuttaneet työn korkea laatu, toiminnan luotettavuus ja kohtuullinen hinnoittelu. Yritys on pyrkinyt asiakassuhteiden jatkuvuuteen ja samat asiakkaat ovatkin työllistäneet yritystä vuosien varrella useamman kerran.

3.2 SWOT-analyysi

Albert Humphrey kehitti nelikenttämenetelmän, jota käytetään strategian laatimisessa, sekä oppimisen tai ongelmien tunnistamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

(SWOT-analyysi 2011.)

SWOT-analyysissä arvioidaan yrityksen nykyisiä vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia. Kuvion vasempaan puoliskoon kuvataan myönteiset ja oikeaan puoliskoon negatiiviset asiat. Kuvion alapuoliskoon kuvataan organisaation ulkoiset ja yläpuoliskoon sisäiset asiat.

VAHVUUDET: <ul style="list-style-type: none"> - päätöksenteko joustavaa - nopea reagointi taloudelliseen tilanteeseen - työn mielekkyys - yhteys asiakkaisiin - hyvä maine paikkakunnalla - vakavaraisuus 	HEIKKOUEDET: <ul style="list-style-type: none"> - raskas työ - työvoiman puute - työvoiman laatu - koulutuksen puute - ajankäytön suunnittelu
MAHDOLLISUUDET: <ul style="list-style-type: none"> - laajentaminen - työtehtävien muutos koulutuksen myötä 	UHAT: <ul style="list-style-type: none"> - terveyden menetys - työntekijän tapaturma - väärin laskettu urakka, jää tappiolle - asiakas ei maksa - konkurssi

KUVIO 1. SWOT-analyysi

Tmi Korjauspalvelu Lauri Naukkarisen suurin vahvuus on sen pienenus. Yrittäjä päättää itsenäisesti työtehtävät, aikataulut ja urakat, ja päätöksenteko on nopeaa ja joustaa tarpeen mukaan vaikka päivittäin. Työntekijöitä on vähän, ja heidän liikuttelunsa työmaalta toiselle onnistuu nopeasti – joutilasta rakennustarvikkeiden tai esim. valujen odottelua ei juuri tule ja huonoina taloudellisina aikoina yrittäjä voi työskennellä yksin. Yrittäjä voi myös itse valita työtehtävänsä ja erikoistua haluamaansa suuntaan. Toiminimellä on paikkakunnalla hyvä maine, mikä tuo asiakkaita yritykselle.

Toisaalta yrityksen pienuudesta on haittaakin: Urakka voi osoittautua luultua isommaksi, ja ammattitaitoista työvoimaa on vaikea löytää tai kouluttaa nopeasti. Jos luotettavasta työntekijästä luovutaan tilapäisen huonon työllistämistilanteen vuoksi, ei häntä välttämättä saada takaisin talouden kohennuttua. Rakennustyö on fyysisesti raskasta, ja yrittäjä joutuu usein tekemään pitkiä päiviä pysyäkseen aikataulussa, ja silloin ajankäytöstä tulee ongelma – yrittäjän pitäisi olla yhtä aikaa hoitamassa työnjohtajan tehtäviä rakennuksella, hakemassa materiaalia, tekemässä paperitöitä ja hankkimassa koulutusta.

Pienyrittäjälle tyypillinen uhka onkin oman terveyden menetys. Kiire voi aiheuttaa tapaturmia, väsymystä, huonoja ja vaarallisia työtapoja. Työviihtyvyys ja turvallisuus kärsivät. Vaikka yritys on vakavarainen, voi yksi iso, väärin laskettu urakka tai laskunsa maksamatta jättävä asiakas viedä pienyrityksen konkurssiin.

Näihin ongelmiin löytyy tulevaisuudessa apua ammatillisesta lisäkoulutuksesta. Pätevöitymällä rakennus- ja rakennevalvontaan yrittäjä voi siirtää oman työnsä painopistettä fyysisestä työstä valvonta- ja suunnittelupuolelle. Yritystä voi myös laajentaa niin paljon, että työnjohtajan palkkaaminen kannattaa, ja yrittäjä voi keskittyä urakkatarjousten laskemiseen tai suunnittelu- ja neuvontatehtäviin. Yritysmuodon muutos toiminimestä esim. osakeyhtiöksi taas eriyttää yrittäjän oman ja yrityksen talouden niin, että lamakausi tai maksamaton asiakas ei johda henkilökohtaiseen konkurssiin.

3.3 Yrityksen tavoitteet ja visio

Tmi Korjauspalvelu Lauri Naukkarinen on koko toimintansa ajan keskittynyt Laukaan kunnan alueelle, ja paikallisuus on tulevaisuudessakin yksi yrityksen vahvuuksista. Yrittäjällä on ollut mainoksia Laukaa-Konnevesi-lehdessä, ja ne ovat poikineet hyvin uusia työtilauksia, kun taas erilaiset ilmoitukset muissa keskisuomalaisissa lehdissä eivät ole saaneet paljoakaan huomiota. Myöskään internetissä ilmoittelu ei ole johtanut tuloksiin, joten yrittäjä aikoo jatkossakin mainostaa paikallislehdessä ja keskittyä toimimaan Laukaan alueella. Suurin osa työtilauksista tulee ”puskaradion” kautta, ja yrittäjä näkeekin tärkeäksi panostaa luotettavuuteen ja hyvään laatuun, että asiakkaat haluavat käyttää yrityksen palveluja uudelleen. Työntekijöiden määrä on tarkoitus pitää alle kymmenessä.

Yrittäjä on ryhtynyt hankkimaan lisää ammatillista pätevyyttä ja haluaa tulevaisuudessa laajentaa toimintaa rakennusvalvontaan ja rakennesuunnitteluun. Korjausrakentaminen kiinnostaa enemmän kuin uudisrakentaminen, koska korjauspuolella on jatkuva pula pätevistä suunnittelijoista, ja käytännön työmaalla tulee usein tilanteita, joissa paperilla tehty suunnitelma ei päde, vaan joudutaan räätälöimään hyvin yksilöllisiä ratkaisuja. Korjausrakentaminen on haastavampaa kuin uudisrakentaminen mutta samalla mielekkäämpää.

3.4 Muutoksen tarve

Yritysmuodon muutos toiminimestä esimerkiksi osakeyhtiöksi on tullut ajankohtaiseksi yrittäjän ikääntymisen ja lähestyvän eläkeiän vuoksi. Toinen kimmoke muutokseen on yrityksen ja liikevaihdon kasvu ja taloudellinen vastuu; toiminimen haltija vastaa henkilökohtaisesti omaisuudellaan yrityksensä veloista. Yrittäjä haluaa suojata henkilökohtaisen omaisuutensa ja erottaa sen kokonaan liiketoiminnastaan. Yritysmuodon muuttamiseen kannustaa myös rakennusalan tiukka lainsäädäntö rakenne- ja rakennusvirheiden suhteen, koska toiminimen haltija on henkilökohtaisesti vastuussa erilaisista korvauksista. Kunnan rakennusvalvonta näyttää keskittyvän yhä enemmän lupakäytäntöihin ja siirtävän valvontavastuuta kentälle eli työmaan vastaavalle mestarille. Koska yritys työllistää koko ajan useita työntekijöitä, on myös tapaturmien ja niistä aiheutuvien korvausten uhka oleellinen. Yrittäjä näkee

siirtymisen toiminimestä esim. osakeyhtiöksi myös uskottavuuskysymyksenä työmarkkinoilla, ja vaikka osakeyhtiön hoito aiheuttaa enemmän paperityötä, se on paremmin verottajan mieleen, koska siinä yrittäjän oma ja yrityksen talous pysyvät erillään.

4 YRITYSMUODOT SUOMESSA

4.1 Yksityinen elinkeinonharjoittaja / toiminimi

Yritystoiminnan aloittamiseen liikkeen- ja ammatinharjoittajana tarvitaan vain ilmoitus verohallinnolle ja kaupparekisteriin. Ilmoitus tehdään patentti- ja rekisterihallinnon sekä verohallinnon yhteiseen yritys- ja yhteistietojärjestelmään Y3-lomakkeella, josta tiedot siirtyvät kaupparekisteriin, arvonlisärekisteriin, työnantajarekisteriin ja ennakkoperintärekisteriin. Elinkeinonharjoittajan ei tarvitse tehdä toiminnastaan mitään erillistä sopimusta, eikä EU-kansalaiselta yleensä vaadita erillistä elinkeinolupaa tai – ilmoitusta. Muutamat toimialat ovat kuitenkin luvanvaraisia ja luvanvaraisuuden voi tarkistaa lääninhallituksesta. (Yksityinen elinkeinonharjoittaja [toiminimi2005].)

Kaikki Suomessa liiketoiminnan muodossa palveluita ja tavaroita myyvät ovat arvonlisäverovelvollisia. Yritys ei ole arvonlisäverovelvollinen, jos liiketoimintaa on niin vähän, että tilikauden liikevaihto on enintään 8500 euroa. Liiketoiminnan harjoittajan on itse arvioitava ylittyykö 8500 euron raja kalenterivuoden aikana. (Yksityinen elinkeinonharjoittaja [toiminimi]2005.)

Toiminimen tuloverotuksessa ei liiketoimintaa ja yrittäjää veroteta erikseen, vaan tulos jaetaan yrittäjän henkilökohtaiseksi pääoma- ja ansiotuloksi elinkeinotoimintaan kuuluvan nettovarallisuuden perusteella. Nettovarallisuus lasketaan niin, että yrityksen elinkeinotoiminnan varoista vähennetään velat. Ennen pääomatulo-osuuden laskemista varallisuuteen lisätään vielä 30 % niistä palkoista, jotka yritys on maksanut 12 edeltävän kuukauden aikana. Yrittäjän yksityistalouteen kuuluvia varoja ja velkoja

ei oteta huomioon, kun varallisuutta lasketaan. (Yksityinen elinkeinonharjoittaja [toiminimi]2005.)

Alla esitetään pääomaperusteen ja ansiotulon muodostumisen laskentaesimerkki.

Tmi Tomeran verotettava tulo 30 800 euroa, taseen vastaavaa-puolen varat ovat olleet 140 000 euroa ja vastattavaa -puolen velat 79 000 euroa. Palkat edellä olevan tuloslaskelman mukaan ovat 30 000 euroa.

Varat	140 000
Velat	- 79 000
Nettovarallisuus	61 000
30 % palkoista	9 000

Pääomatulon laskentaperuste on siis 70 000 €

Pääomatulo on pääsääntöisesti 20 % (verovelvollisen vaatimuksesta 10 %) pääomatulon laskentaperusteesta. Pääomatulo on 20 %:n mukaan 14 000 euroa. Kun verotettavasta tulosta vähennetään pääomatulo, saadaan ansiotulo.

Verotettava tulo 30 800

Pääomatulo 14 000

Ansiotulo $30\,800 - 14\,000 = 16\,800$ €

Elinkeinonharjoittaja voi ottaa yrityksestään vapaasti rahaa yksityisottoina, mutta ei voi maksaa palkkaa itselleen, puolisolleen tai alle 14-vuotiaalle perheenjäsenelleen. Yksityisotot pienentävät yrityksen pääomaa, ja jos yksityisottoja on niin paljon, että yrityksen pääoma ei riitä, kaikkia yrityksen maksamia korkoja ei enää voida vähentää verotuksessa. (Yksityinen elinkeinonharjoittaja [toiminimi]2005.)

Esimerkki negatiivisen pääoman vaikutuksesta korkojen vähentämiseen:

Tase 31.12.2010

Oma pääoma tilikauden alussa 10 000

Tilikauden tulos 0

Yksityisotot – 20 000

Oma pääoma yhteensä – 10 000

Pitkäaikainen vieras pääoma 70 000

Vastattavaa yhteensä 60 000

Yhtiön korkokulut tuloslaskelmassa ovat 13 500 euroa. Osuus, jota ei voida vähentää elinkeinotoiminnan tuloksesta on $5,25 \% \times 10\,000$ eli 525 euroa.

Toiminimen kirjanpito voi olla yhdenkertainen tai, jos halutaan, kahdenkertainen.

Yhdenkertaisen kirjanpidon merkintöjä ovat maksetut menot, korot ja verot sekä saadut tulot ja tavaroiden ja palvelusten oma käyttö (kirjanpitolaki 7:2§.)

Ammatinharjoittajan on liitettävä tilinpäätökseensä luettelo ammattia varten hankitusta vaihto-omaisuudesta, pysyvistä vastaavista, saamisista ja veloista sekä varauksista. Tase-erittelyä ei laadita. Ammatinharjoittajan on laadittava tilinpäätös kahden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Liikkeenharjoittajan kirjanpito on kahdenkertainen, jonka perusteella laaditaan tilikauden tuloslaskelma ja tase-erittely liitetietoineen. Yhden- ja kahdenkertaissa kirjanpidossa tositteiden täytyy olla numeroituja ja päivättyjä ja ne kirjataan aikajärjestyksessä.

(Yksityinen elinkeinonharjoittaja [toiminimi]2005.)

4.2 Avoin yhtiö

Avoimen yhtiön perustamiseen tarvitaan vähintään kaksi vastuunalaista yhtiömiestä.

He vastaavat koko omaisuudellaan toiminnan riskeistä sekä omasta että muiden yhtiömiesten puolesta. Yhtiösopimuksessa voidaan sopia vastuunrajoituksista.

Yhtiösopimus laaditaan kirjallisesti ja liitetään kaupparekisteriin tehtävään perusilmoitukseen, joka on tehtävä ennen elinkeinotoiminnan aloittamista. Sopimus päivätään, ja kukin yhtiömies allekirjoittaa sen. Toiminimessä tulee olla sanat ”avoin yhtiö”, ellei yhtiömuoto muuten ilmene toiminimestä. (Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö 2005.)

4.3 Kommandiittiyhtiö

Kommandiittiyhtiössä on sekä vastuunalaisia että äänettämiä yhtiömiehiä. Kumpiakin on oltava vähintään yksi. Äänetön yhtiömies sijoittaa yhtiöön pääomaa, jolle hän saa voitosta yhtiösopimuksessa sovitun koron. Hän vastaa yhtiön sitoumuksista vain sijoittamansa pääoman määrällä. Vastuunalainen yhtiömies vastaa yhtiön veloista henkilökohtaisesti samojen periaatteiden mukaisesti kuin avoimen yhtiön yhtiömies.

Kaupparekisteriin on aina tehtävä ilmoitus ennen elinkeinotoiminnan aloittamista. Yhtiösopimus laaditaan kirjallisena ja se liitetään kaupparekisteriin tehtävään perusilmoitukseen. Sopimuksessa on mainittava äänettömän yhtiömiehen sijoituksen suuruus ja se, miten hänen voitto-osuutensa lasketaan. Yhtiön nimestä on käytävä ilmi yhtiömuoto joko lyhennelmänä tai lyhentämättä. (Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö 2005.)

4.4 Osakeyhtiö

Osakeyhtiö syntyy, kun se merkitään kaupparekisteriin. Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampia luonnollisia tai juridisia henkilöitä, joista vähintään yhdellä on oltava asuinpaikka, tai jos perustaja on yritys, kotipaikka Euroopan talousalueella. Perustamishetkellä pääomaa on oltava vähintään 2 500 €, joka on maksettava yhtiölle kokonaan ennen kaupparekisteriin ilmoittamista. Perustamisilmoitus on tehtävä kaupparekisteriin 3:n kuukauden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta. Ellei ilmoitusta ole tehty ennen tilikauden päättymistä, yritystä käsitellään verotuksessa elinkeinoyhtymänä.

Yhtiön perustamisen alkuvaiheet ovat mm.

- kirjallisen perustamissopimuksen laatiminen
- yhtiöjärjestyksen liittäminen tai ottaminen perustamissopimukseen
- osakkeiden merkintä ja perustamissopimuksen allekirjoittaminen
- osakepääoman maksaminen yhtiölle
- yhtiön ilmoittaminen ja merkitseminen kaupparekisteriin
- yhtiön ilmoittaminen arvonalisäverovelvollisten rekisteriin sekä, ennakkoperintä- ja työnantajanrekisteriin.

(Osakeyhtiö 2005.)

Osakkaat eivät ole henkilökohtaisesti vastuussa yhtiön velvoitteista, mutta vastaavat henkilökohtaisesti niistä velvoitteista, joihin ovat yhtiön nimissä sitoutuneet ennen yhtiön merkitsemistä kaupparekisteriin. Mikäli osakas antaa otettaviin lainoihin henkilö- tai reaalivakuuden, vastaa hän näiltä osin yhtiön velvoitteista. (Osakeyhtiö 2005.)

4.5 Osuuskunta

Osuuskuntalain 2:1§:n mukaan perustajia tulee olla vähintään kolme. Osuuskunnan perustajista tulee osuuskunnan jäseniä, ja he voivat olla luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä. Jäsenyys liittyy usein verovelvollisen maatilatalouteen tai elinkeinon harjoittamiseen. (Osuuskunta 2005.)

5 YRITYSMUOTOJEN VERTAILUA

5.1 Yritysmuodon valintaan vaikuttavia tekijöitä

Yritysmuodon valintaan vaikuttaa eniten se, miten halutaan järjestää yrittäjän henkilökohtaisen vastuuseen, päätöksentekoon ja verotukseen liittyvät kysymykset. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi

- pääoman tarve
- perustajien lukumäärä
- päätöksenteon ja vastuun jakaminen yrityksessä
- yrityksen laajenemis- ja jatkuvuusmahdollisuudet
- toiminnan joustavuus
- voittojen tai tappioiden kattaminen
- yrityksen verottaminen.

Verotusta pidetään usein lähes ainoana valintaan vaikuttavana tekijänä yrityksen perustamisessa. Lainsäädännön asettamat velvoitteet ja menettelytapasäännökset ovat kuitenkin eri yritysmuodoilla niin erilaiset, että on syytä ottaa huomioon muitakin asioita. Yritysmuodon muuttamisen tarve pitäisikin ottaa huomioon jo yrityksen perustamisvaiheessa, koska yrityksen kasvaessa joudutaan usein vaihtamaan yritysmuotoa liiketoimintaa parhaiten vastaavaksi. Kun yksi henkilö on perustamassa yritystä ja pääoman tarve suhteellisen pieni, on toiminimi usein paras vaihtoehto. Jos perustajia on useita ja yritys tarvitsee enemmän pääomaa perustamisvaiheessa, on osakeyhtiö parempi valinta. (Holopainen & Levonen 1999, 250.)

Myös omistajan vastuu on erilainen eri yhtiömuodoissa. Yksityisessä toiminimessä, avoimessa yhtiössä sekä kommandiittiyhtiössä vastuunalaisten yhtiömiesten osalta vastuu on suurin. Avoimessa yhtiössä ja kommandiittiyhtiössä yhtiömiesten täytyy luottaa toisiinsa todella paljon. Myös pienissä osakeyhtiöissä pääosakkaat joutuvat yleensä henkilökohtaiseen vastuuseen yhtiön veloista, kun hankitaan ulkopuolista rahoitusta. (Holopainen & Levonen 1999,251.)

Omistajan kannalta turvallisempia ovat kuitenkin osakeyhtiöt, joissa osakkaan vastuu rajoittuu hänen sijoittamaansa pääomapanokseen, ellei hän ole antanut takauksia tai vakuuksia yhtiön käyttöön. Osuuskunnan jäsenet eivät ole henkilökohtaisesti vastuussa osuuskunnan veloista ja sitoumuksista. Säännöissä voidaan jäsenelle kuitenkin määrätä lisämaksuvelvollisuus, jolla jäsen vastaa osuuskunnan veloista ja sitoumuksista selvitystilassa tai konkurssissa, jos osuuskunnan varat eivät riitä velkojen maksuun. (Holopainen & Levonen, 1999, 251.)

5.2 Toiminnan joustavuus

Yksityinen toiminimi on erittäin joustava yritysmuoto, kun joudutaan tekemään nopeita päätöksiä. Myös avoimessa yhtiössä ja kommandiittiyhtiössäkään päätöksentekoon ei välttämättä vaadita monta henkilöä. Osakeyhtiössä ja osuuskunnassa päätöksenteko on hitaampaa ja raskasliikkeisempää, mutta niiden etuna voi olla järkevä valtuuksien antaminen ja käytössä on useamman jäsenen asiantuntemus. Lainsäädäntö vaatii eri yritysmuodoilta erilaisia päätöksiä ja valvonnan tasoja; esimerkiksi osakeyhtiössä ovat yhtiökokous, hallitus ja tilintarkastaja aina pakollisia, ja niiden tehtävät on määritelty osakeyhtiölaissa. (Holopainen & Levonen 1999, 251.)

5.3 Yrityksen jatkuvuus

Jos yrittäjäomistaja kuolee odottamatta eikä sukupolvenvaihdosta ole valmisteltu, joutuu yksityinen toiminimi hankalaan tilanteeseen. Avointen yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden yhtiömiesten osuudet ovat yleensä luovutettavissa, jos luovuttamiselle on lupa yhtiösopimuksessa tai muut yhtiömiehet siihen suostuvat.

Osakeyhtiössä osakkaiden vaihtuminen ei sellaisenaan vaikuta yrityksen olemassaoloon. Osuuskunnan jäsenyyttä ei voi myydä. Osuuskunnan myynti on mahdollista, jos jäsenet keskenään ovat yksimielisiä asiasta. (Holopainen & Levonen 1999, 251.)

5.4 Laajentaminen

Yksityisen toiminimen laajenemismahdollisuudet ovat rajalliset muihin yritysmuotoihin verrattuna. Myös avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön lisäpääoman saantimahdollisuudet toiminnan laajentuessa ovat rajoitetummat kuin osakeyhtiön, ja useissa tapauksissa osakeyhtiötä voidaankin pitää laajenemismahdollisuuksien kannalta edullisimpana yritysmuotona. Isoja osuuskuntia on muutettu osakeyhtiöiksi pääomien tarpeen kasvettua. Holopainen ja Levonen määrittävät yksityisen toiminimen haavoittuvimpana ja osakeyhtiön edullisimpana yritysmuotona jatkuvuuden ja laajenemismahdollisuuksien kannalta. (Holopainen & Levonen 1999, 251-252.)

5.5 Voitot ja tappiot

Toiminimen haltija ei voi jakaa yrityksen tuottamaa voittoa tai tappiota, kun avoimessa yhtiössä voitot ja tappiot jaetaan yhtiömiesten kesken. Jakamistavasta on hyvä sopia yhtiösopimuksessa. Kommandiittiyhtiön tuottamasta voitosta maksetaan ensin äänettömien yhtiömiesten voitto-osuudet, sitten vastuunalaiset yhtiömiehet jakavat voiton tai kattavat tappion samojen periaatteiden mukaan kuin avoimen yhtiön yhtiömiehet. Äänettömien yhtiömiesten voitto-osuuksien laskentatavasta on oltava määräys yhtiösopimuksessa. (Holopainen & Levonen 1999, 252.)

Osakeyhtiössä voitto maksetaan osakkeille osinkona. ”Voitonjakoon voidaan käyttää enintään viimeksi kuluneelta tilikaudelta vahvistetun taseen mukainen voitto ja yhtiön muu vapaa oma pääoma”(Holopainen & Levonen 1999, 252.) Jos yhtiö on tuottanut tilikaudella tappiota tai sitä on kertynyt aikaisemmilta tilikausilta, on ne ensin vähennettävä edellä mainituista eristä. Yhtiön omaa pääomaa, joka on sidottu, ei voida käyttää voitonjakoon. (Holopainen & Levonen 1999, 252.)

Osuuskunnan ei ole tarkoitus hankkia voittoa jäsenilleen, vaan se voidaan jakaa ylijäämänä jäsenille. Jako toteutetaan lisäpalkkana, osuuspääoman korkona, ylijäämän palautuksena tai muulla säännöissä määrättyllä tavalla. Jos osuuskunta on tuottanut voittoa, maksetaan siihen sijoitetulle pääomalle vain rajoitettu korvaus. Loppu ylijäämä jaetaan jäsenille suhteessa heidän käyttämiinsä osuuskunnan palveluihin. (Holopainen & Levonen 1999, 252.)

5.6 Alkavan pienyrittäjän yritysmuoto

Yksityinen toiminimi on helppo perustaa, koska paperisotaa ja muita hallinnollisia toimenpiteitä tarvitaan hyvin vähän. Se on myös helppo muuttaa muuksi yritysmuodoksi ilman raskaita veroseuraamuksia, jos toiminta laajenee. Yhtymän perustaminen ei vaadi muuta kuin osakkaiden sopimuksen ja yleensä kaupparekisterin perusilmoituksen. Osakkaat hoitavat yhdessä asioita ja päätökset tehdään yhteisellä suostumuksella. Yhtymässä ei ole organisaatiota ja osakas voi myydä osuutensa milloin haluaa. (Holopainen & Levonen 1999, 252.)

Avoimessa yhtiössä ja kommandiittiyhtiössä yhtiömiehiltä vaaditaan paljon luottamusta ja yhteisymmärrystä, jotta liiketoiminta sujuisi joustavasti. Osakeyhtiön perustaminen on monimutkaista ja vaatii melkoista paperisotaa ja on siksi hankala yritysmuoto alkavalle pienyrittäjälle. Se on myös hallinnollisesti raskaampi ja monimutkaisempi ja vaatii hyvää osakeyhtiölain tuntemusta. (Holopainen & Levonen 1999, 253.)

6 YRITYKSEN VEROTUS

6.1 Toiminimen verotus

Toiminimen verotettava tulo muodostuu suoraan yrityksen tuloksesta ja se jaetaan pääoma- ja ansiotuloon. Pääomatuloa on yrityksen elinkeinotoimintaan kuuluneelle nettovarallisuudelle laskettu tietyn prosentin suuruinen tuotto, joka vuonna 1999 oli 18 %. Loppuosa yrityksen tuloksesta on ansiotuloa. Nettovarallisuus lasketaan niin,

että yrityksen verotettavista varoista vähennetään velat. Verovapaat ja lähdeverolliset tilit ovat varallisuusverosta vapaita. Nettovarallisuuteen lisätään 30 % yrityksen tilikauden aikana maksamista palkoista. (Holopainen & Levonen 1999, 255.)

Pääoma- ja ansiotulo lisätään elinkeinonharjoittajan mahdollisiin muihin pääoma- ja ansiotuloihin ja verotus toimitetaan kuten muillakin yksityishenkilöillä. Eli tuloja ei voi hajauttaa niin, että niitä verotettaisiin osittain yrityksessä ja osittain henkilökohtaisena tulona eikä myöskään palkkaa maksamalla, koska liikkeenharjoittaja ei voi maksaa itselleen palkkaa. Myöskään alle 14-vuotiaille lapsille tai puolisolle maksettuja palkkoja ei voi vähentää verotuksessa. Pääomatulosta on maksettava veroa 28 %. (Holopainen & Levonen 1999, 255.)

Yritykseen sijoitettu varallisuus katsotaan verotuksessa elinkeinonharjoittajan yksityisvarallisuudeksi. Veronalaisiksi varoiksi on katsottu vain 30 % yrityksen elinkeinotoimintaan kuuluvasta varallisuudesta. Tappio vähennetään yritystoiminnan tulosta seuraavan 10 vuoden aikana sitä mukaa kuin tuloa syntyy. Tappio voidaan yrittäjän vaatimuksesta vähentää vaihtoehtoisesti vähitellen yrittäjän pääomatuloista tai kokonaan syntymisvuonna. (Holopainen & Levonen 1999, 256.)

6.2 Osakeyhtiön verotus

Osakeyhtiön tulo on kokonaan yrityksen tuloa, eikä se vaikuta yksittäisten osakkaiden verotukseen. Osakeyhtiö maksaa suhteellista veroa, joka on tällä hetkellä 26 % tulosta. Osakeyhtiöllä voi olla useita tulonlähteitä (esimerkiksi varsinainen elinkeinotoiminta, maataloustoiminta sekä vuokratuloja ulkopuoliselle vuokratusta kiinteistöstä), joista sen kirjanpidollinen tulos koostuu. Jos yhdelle tulonlähteelle on vahvistettu tappiota, se voidaan vähentää seuraavilla tilikausilla vain sen lähteen tulosta. (Holopainen & Levonen 1999, 256.)

6.3 Arvonlisävero

Rakennusalaalla on sovellettu käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta 1.4.2011 alkaen. Käännetty arvonlisäverovelvollisuus tarkoittaa sitä, että palvelun ostaja on verovelvollinen, kun tavallisesti palvelujen myyjä on verovelvollinen arvonlisäverotuksessa. Menettelyä ei sovelleta kaikissa myyntitilanteissa, joten myyjän ja ostajan on tiedettävä, milloin sitä sovelletaan. Suomessa rakennusalan käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta sovelletaan aina, kun

1. palvelu on rakentamispalvelua tai
2. työvoiman vuokrausta rakentamispalvelua varten tai
3. ostaja on elinkeinonharjoittaja, joka myy rakentamispalvelua tai vuokraa työvoimaa sitä varten. Ostaja voi olla myös ns. välimies eli elinkeinonharjoittaja, joka myy edelleen kyseisen palvelun edellä määritellylle elinkeinonharjoittajalle.

(Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus 1.4.2011 alkaen.)

Käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta sovelletaan myös sellaisiin kiinteistöön kohdistuviin rakentamispalveluihin, jotka liittyvät

- maapohja- ja perustustöihin
- rakennustyöhön
- rakennusasennukseen
- rakennuksen viimeistelyyn
- rakennuskoneiden vuokraukseen, kun samalla vuokrataan kone ja sen käyttäjä
- rakennussiivoukseen ja työvoiman vuokraukseen rakentamispalvelua varten.

(Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus 1.4.2011 alkaen.)

6.4 Kiinteistöön kohdistuva

Arvonlisälain (ALV) 28§:ssä kiinteistöllä tarkoitetaan rakennusta, maa-aluetta ja pysyvää rakennelmaa tai niiden osaa (tai yhdistelmää). Pysyviä rakennelmia ovat esimerkiksi hiihtohissit, sillat, laiturit, kanavat, sähkö-, vesi-, ja kaukolämpöverkko. Pysyviä rakennelmia ei ole tarkoitettu siirrettäväksi, ja niillä on usein kiinteät

perustukset. Käännettyä verovelvollisuutta ei sovelleta tilapäisiin ja siirrettäviin rakennelmiin, joita ovat esimerkiksi työmaalle siirrettävät taukotuvat ja toimistot, jotka eivät ole pysyviä rakennuksia. Niiden purkuun, pystytykseen, putki- ja sähköasennuksiin tai siinä yhteydessä tehtyihin työsuorituksiin ei sovelleta käännettyä verovelvollisuutta. Kiinteistöllä harjoitettavaa toimintaa palvelevien koneiden, laitteiden ja kalusteiden asennustyöt, korjaamiset ja huoltamiset eivät myöskään kuulu käännetyn verovelvollisuuden piiriin. (Rakennusalan käännetty arvonlisäverovelvollisuus 1.4.2011 alkaen.)

6.5 Rakentamispalvelu

Arvonlisälaissa 31 §:n 3 momentissa on lueteltu esimerkiksi rakennuspalveluja, joita käännetty verovelvollisuus ei koske:

- tuotantotoiminnassa käytettävien koneiden ja laitteiden asentaminen ja pystyttäminen
- arkkitehtipalvelut, rakennus- ja rakennesuunnittelu sekä muut insinööripalvelut ja tekninen suunnittelu
- rakennuskoneiden vuokraus ilman kuljettajaa
- ulkotilojen (tiet, lentokentät, torit, puistot yms.) puhtaanapito
- kuljetuspalvelut
- kiinteistönhoitopalvelut.

Käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta ei sovelleta tavaroiden myyntiin, eikä rakentamispalvelun myyntiin yksityishenkilölle. (Rakennusalan arvonlisäverotus muuttuu: Käännetty verovelvollisuus voimaan 1.4.2011.)

6.6 Yrityksen lopettaminen verottajan näkökulmasta

Elinkeinonharjoittajan ALV-velvollisuus päättyy, kun hän on lopettanut liiketoimintansa ja myynyt liikeomaisuutensa. Yrityksen lopettamisesta on ilmoitettava Verohallinnolle. Jos toiminta loppui yrityskauppaan, ilmoitukseen on liitettävä jäljennös kauppakirjasta. Yrittäjän on silti tehtävä veroilmoitus vielä

viimeiseltä tilikaudelta ja arvonlisäverovelvollisuus päättyy, kun koko liiketoiminta on päättynyt tai kun liikevaihto on koko tilikaudella jäänyt alle 8 500 euron. Yrittäjä voi halutessaan jatkaa ALV-velvollisuuttaan vielä sen aikaa, kun hän myy yrityksen omaisuutta pois. (Toiminnan lopettaminen 2010.)

Jos yrityksen toiminta loppui konkurssiin, on lopettamisilmoitukseen liitettävä jäljennös konkurssiin asettamispäätöksestä. Konkurssipesä voi olla ALV-velvollinen niin kauan kuin se myy pesän omaisuutta, mutta jos se haluaa jatkaa liiketoimintaa, on sen tehtävä aloittamisilmoitus. (Toiminnan lopettaminen 2010.)

Verohallinto poistaa yrityksen arvonlisäverovelvollisten rekisteristä. Vapaaehtoiset ja ne, joiden liikevaihto jäi alle 8 500 euron, poistetaan rekisteristä, kun he sitä hakevat. Verohallinto lähettää asiasta ilmoituksen. (Toiminnan lopettaminen 2010.)

Jos yritys on maksanut palkkoja säännöllisesti, on sen ilmoitettava lopettamisesta Verohallinnolle. Palkanmaksu katsotaan päättyneeksi sinä päivänä, jona maksettiin viimeinen palkka ja työnantajamaksut maksetaan siltä kuukaudelta. Jos palkkojen maksu loppuu kesken vuoden, annetaan vuosi-ilmoitus seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. (Toiminnan lopettaminen 2010.)

Ennakkoperintärekisteristä yritys poistetaan pyynnöstä ja lopettamispäiväksi merkitään päivä, jona liiketoiminta on päättynyt. (Toiminnan lopettaminen 2010.)

7 YRITYKSEN KIRJANPITO

Kirjanpito tarkoittaa sitä, että kerätään, järjestetään ja rekisteröidään tositteet, ja niiden avulla tehdään laskelmia yrityksen taloudesta. Kirjanpitoon sisältyy tietoja tuotoista, kuluista, omaisuudesta, varoista ja veloista. Kirjanpidon tarkoitus on pitää yrityksen talous erillään yrittäjän omista ja muiden yritysten rahoista, tuloista ja menoista. Kaikki yritykset ovat kirjanpitovelvollisia. Liiketapahtumia kuvaava aineisto pitää yrityksen perustamisesta lähtien koota ja säilyttää. Aineisto on paperille tehtyjä laskuja, rahtikirjoja, tiliotteita, kokouspöytäkirjoja, kortti- ja käteismaksukuitteja ja

kassapääätteiden tarkkailunauhoja, sopimuksia ja kirjeitä. Nykyään on myös sähköistä aineistoa eli tiliotetiedostoja, laskutiedostoja, skannattuja ostolaskuja ym. eli kaikki toisten yritysten tai asiakkaiden, pankkien ja viranomaisten kanssa asioitaessa syntyvä aineisto. Kirjanpitoon eivät kuulu yrityksen omistajan tai hänen perheensä rahaliikenne. (Kirjanpidon ABC. 2009.)

7.1 Tosite

Tosite on todiste yrityksen liiketapahtumasta. Paperitositteita ovat yrityksen lähettämien laskujen kopiot, kassakoneen tarkkailunauhat, yritykselle maksettaviksi tulleet alkuperäiset laskut ja tavarantoimituksiin liittyvät paperit, rahtikirjat ja läheteet ja pankin tiliotteet. Tositteiden pitää olla alkuperäisiä ja niissä on oltava tosittajan nimi ja osoite selvästi luettavissa, ja niiden pitää olla kirjanpitovelvolliselle osoitettu. Merkintöjen pitää olla niin selkeitä ja pysyviä, että selviää mistä liiketapahtumasta on kyse. Häviävä lämpökuitti ei kelpaa vaan siitä on otettava valokopio tai myyjältä on pyydettävä säilyvä kuittijäljennös. Sähköisiä tositteita ovat verkkopankin tiliote, laskutusohjelman tuloste tai verkkolasku tai ostolasku ja niissäkin pitää olla tapahtumasta täydelliset tiedot niin, että niitä voi lukea tietokoneella. Tositteesta pitää löytyä päivämäärä, mitä tai keneltä on ostettu tai myyty, sekä maksaja, maksun saaja ja aihe ja tavarantoimituksen luovutusajankohta. Merkintöjä voi lisätä tositteeseen. Esimerkiksi edustuskulutositteeseen voi kirjoittaa, minkälaisesta tarjoilusta on kyse. (Kirjanpidon ABC. 2009.)

7.2 Lasku

Laskussa pitää olla

- päivämäärä
- juokseva numero
- myyjän Y-tunnus
- ostajan Y-tunnus käännetyssä verovelvollisuuden tilanteissa ja yhteisökaupassa
- myyjän ja ostajan nimi ja osoite
- tavaroiden ja palveluiden määrä ja luonne

- tavaroiden toimituspäivä, palveluiden suorituspäivä tai ennakkomaksun maksupäivä
- veroton hinta, johon alv lisätään, veroprosentti ja yksikköhinta ilman veroa ja hyvitykset ja alennukset
- suoritettavan veron määrä
- verottomuuden tai käännetyin verovelvollisuuden peruste.

Joskus voi olla tarpeen lisätä merkintöjä kuljetusvälineistä, marginaaliverotuksesta tai viittaukset aikaisempiin laskuihin. Jos laskun summa jää 250:n euron alle, siihen voidaan tehdä kevennetyt laskumerkinnät. Lisäksi kevennetyt sisältövaatimukset koskevat vähittäiskaupassa tai muussa siihen rinnastettavassa lähes yksinomaan yksityishenkilöille tapahtuvassa myyntitoiminnassa annettavia laskuja. Kevennetyt laskumerkinnät ovat:

- päivämäärä
- myyjän nimi ja Y-tunnus
- myytyjen tavaroiden tai palvelujen määrä ja luonne
- veron määrä ja veroprosentti.

Kevennetyjä laskuja voivat olla yksityishenkilöille vähittäiskaupassa annetut laskut. Tällaisia laskuja on esim. kioskissa, kampaamossa tai hautaustoimistossa, ja niitä voi käyttää myös tarjoilupalveluissa tai henkilökuljetuksissa. Kevennetyssä laskussa hinnat voi ilmoittaa arvonlisäverollisina, jos vaan on merkitty suoritettavan veron määrä. Veroprosenttia ei silloin tarvitse kertoa erikseen. Reskontra tarkoittaa laskutuksen valvontaa ja yleensä se on tehtävä viikoittain. Nykyään se on helppoa tietotekniikan avulla. Laskussa oleva viitenumero kertoo kenen laskusta on kyse ja saatavien seuranta pysyy ajan tasalla. (Kirjanpidon ABC. 2009.)

7.3 Tiliote ja tili

Yrityksen tiliote kertoo maksutapahtumat. Siitä näkyy rahaliikenne, ja siihen pitää liittää alkuperäiset tositteet tapahtumista. Yrityksen on pidettävä huolta, että tiliotteessa näkyvien tapahtumien tositteet ovat kirjanpidossa eikä aukkoja saa olla. Palkkojen maksut, verot, vakuutus- ja eläkemaksut on kirjattava. Paperitositteiden

pitää olla aikajärjestyksessä ja numeroituja. Kirjanpidossa jokaisella tilillä on oltava nimi. Tilissä on vasemmalla puolella debet eli veloitus ja oikealla puolella kredit eli hyvitys. Tililuetteloa säilytetään tilinpäätöskirjojen yhteydessä ja siinä kerrotaan kirjanpitotilien nimet. Tilejä on oltava ainakin niin monta, että niistä saadaan riittävästi tietoja verotukseen, tuloslaskelmaan ja taseeseen. Tositteesta kirjataan rahamäärä kahteen paikkaan eli jonkun tilin debet-sarakkeeseen ja toisen tilin kredit-sarakkeeseen, ja tätä sanotaan kahdenkertaiseksi kirjanpidoksi. Ammatinharjoittajalle riittää yksinkertainen kirjanpito. Vienti tarkoittaa tilille kirjattua rahamäärää. (Kirjanpidon ABC. 2009.)

7.4 Kirjanpito käytännössä

Tapahtuma merkitään sille päivälle, minä tavara on siirtynyt myyjältä ostajalle. Jokaiseen tiliotteen tapahtumaan liitetään numeroitu ostolasku tai myyntilaskun kopio tai käteiskassatosite. Muistiotositteeksi sanotaan kirjanpitovelvollisen itse tekemää selvitystä siirrosta, oikaisusta tms., ja siinä pitää olla allekirjoitus. Kirjanpitolaki määrää, että tositteiden on oltava järjestyksessä, ja silloin on helpompi myös hoitaa maksuliikennettä tai perintää ja verotusta. Juokseva kirjanpito toimii 12:n kuukauden pituisina tilikausina, joista tehdään tilinpäätös. Siitä selviää toiminnan tulos, voitot ja tappiot, varallisuus ja velat. Tositteet on kirjattava säännöllisesti. (Kirjanpidon ABC. 2009.)

Arvonlisäverovelvollisen on tehtävä kirjanpito kuukausittain veron tilitystä varten, ja allekirjoitetun ilmoituksen on oltava verottajalla kuukauden 7. päivä. Jos asiasta on tehty sopimus, voi kirjanpitotoimisto allekirjoittaa ilmoituksen. Jos yrityksen liikevaihto jää alle 25 000 euron riittää ALV-ilmoitus ja maksu kerran vuodessa, ja jos liikevaihto jää alle 50 000 euron, voi ilmoittaa neljännesvuosittain. Kirjanpito on tehtävä viimeistään neljän kuukauden kuluessa jakson päättymisestä. Käteinen raha pitää kirjata vähintään kerran viikossa. Jos käteisellä ei myydä, kannattaa myös ostaa pankin kautta, niin ei tarvita kassakirjanpitoa. Sähköinen kirjanpito on rahaliikenteen osalta hyvin ajan tasalla, mutta paperilla toimiva kirjanpito tehdään tavallisesti kerran kuukaudessa, tositteiden numerointi on kuitenkin pidettävä aikajärjestyksessä. Sopiva tapa kannattaa pohtia kirjanpitäjän kanssa. Tietotekniikan avulla on helppo tulostaa

listoja esim. kirjanpidon tarkistamiseksi tai arvonlisäveron ilmoitusta ja tilitystä varten. (Kirjanpidon ABC. 2009.)

7.5 Tilinpäätös eri yrityksissä

Juoksevan kirjanpidon päiväkirjassa liiketapahtumat on merkitty aikajärjestykseen ja niille löytyy tositteet. Pääkirjassa on vastaavat tilit eli liiketapahtumat asiajärjestyksessä. Tilikausiksi voi olla kalenterivuosi tai joku muu yrityksen perustamisen yhteydessä päätetty ja sen muoto on tarkkaan määriteltä. Jaksosta tehdään tilinpäätös, joka kertoo yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja siihen kuuluu tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase ja liitetietoja. Se päivätään ja allekirjoitetaan. Jos yrityksen liikevaihto jää alle 7 300 000 euron vuodessa ja henkilökuntaa on noin 50, sitä käsitellään pienenä kirjanpitovelvollisena ja sen tilinpäätös on helpompi. (Kirjanpidon ABC. 2009.)

Tilikauden kirjat sidotaan yhteen ja niistä muodostuu tasekirja. Sen sivut numeroidaan ja siitä pitää löytyä tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma, liitetiedot ja toimintakertomus. Pitää olla myös tiedot käytetyistä kirjanpitokirjoista ja miten ne säilytetään, tositteiden luettelo, allekirjoitukset ja tilintarkastajan merkinnät. Tilinpäätökseen kuuluu myös liitetietoja. Toiminimen on ilmoitettava pantit ja velkojen vakuudet, mutta isoissa yrityksissä liitetietoja voi olla paljon muitakin. Osakeyhtiön on ilmoitettava poistot, pääoman muutokset, muutokset henkilöstössä sekä vakuudet ja myös omistajilleen antamansa lainat. Henkilöyhtiö joutuu ilmoittamaan yhtiömiestensä velat. Liitetiedot ovat siis tietoja, joita ei saada automaattisesti kirjanpidosta. Toimintakertomuksessa pohditaan yrityksen toiminnan riskejä ja taloudellista tulosta ja siinä pitää kertoa tiedossa olevista vaikeuksista. Yrittäjän, yhtiömiesten tai ammatinharjoittajan täytyy allekirjoittaa sekä tilinpäätös että toimintakertomus. (Kirjanpidon ABC. 2009.)

Yrityksen varasto pitää inventoida, koska sen arvon muutos suurentaa tai pienentää yrityksen tulosta edelliseen tilikauteen nähden ja se kertoo tilikauden myyntejä vastaavat ostot. Inventaariossa käytetään hankintahintaa ilman arvonlisäveroa. Itse tehtyjen tavaroiden hintaan lasketaan hankintaan ja valmistukseen liittyneet kulut. Tilinpäätöspäivältä on myös hankittava pankeista saldotiedot, ja omaisuus tai kalusto

pitää kirjata poistoja varten. Toiminimen tai pienen alle kolmen henkilön yrityksen ei tarvitse valita tilintarkastajaa, mutta isoissa yrityksissä tilintarkastus on pakollinen. Tarkastuksen tekee kauppakamarin tai keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja. Osakeyhtiössä ja osuuskunnassa tilinpäätös on lähetettävä patentti- ja rekisterihallitukselle, mutta pienten yritysten ei tarvitse julkistaa tietojaan. Myös rahoittaja ja verottaja tarvitsevat tilinpäätöstietoja. (Kirjanpidon ABC. 2009.)

7.6 Kirjanpidon merkitys verotuksessa

Nykyään veroilmoitus on usein sähköinen, mutta paperilla se tehdään verohallituksen lomakkeille. Tiedot sen täyttämiseen löytyvät tilinpäätöksestä ja kirjanpidosta. Elinkeinonharjoittajan eli toiminimen, avoimen yhtiön ym. on jätettävä ilmoitus huhtikuun alussa, kun taas osakeyhtiöt, osuuskunnat ja yhdistykset palauttavat ilmoituksensa neljän kuukauden kuluessa tilikauden loppumisesta. Kirjanpidon aineisto on säilytettävä joko paperilla tai sähköisesti, mutta tasekirjan on oltava paperilla. Tositteita on säilytettävä kuusi vuotta ja kirjanpidon kirjoja kymmenen vuotta. Jos yrityksen toiminta loppuu, on kirjanpitovelvollisen huolehdittava aineiston säilyttämisestä. On kuitenkin koneita ja kalustoa tai arvopapereita, palkanmaksuun ja työsuhteisiin liittyviä asiakirjoja, joiden hankintaan liittyviä tietoja kannattaa säilyttää kauemmin. (Kirjanpidon ABC. 2009.)

8 TYÖNTEKIJÄT

8.1 Työllistäminen

Kun työntekijä aloittaa työn, syntyy työsuhde, jonka tunnusmerkkeihin kuuluu työn tekeminen työnantajan lukuun palkkaa tai muuta vastiketta vastaan. Työnantajalla on työnjohto- ja valvontaoikeus. Työsuhde syntyy, kun työ aloitetaan, mutta työsopimus voidaan tehdä jo hyvissä ajoin ennen kuin työ alkaa tai sen jälkeen. Työnantajan on annettava työsopimuslain mukainen kirjallinen selvitys työnteon keskeisistä ehdoista viimeistään ensimmäisen palkanmaksukauden päättyessä, jos työsopimus on voimassa

toistaiseksi tai yli kuukauden. Työsopimus on syytä laatia kirjallisesti epäselvyyksien välttämiseksi. (Hirvonen, Tuomola & Tuominen 2010, 13-14.)

8.2 Työsopimuksen ehdot

Toistaiseksi voimassaoleva työsopimus tehdään, kun työntekijä otetaan vakinaiseen työsuhteeseen. Toistaiseksi voimassa oleva työsopimus on jatkuvasti voimassa ja se voidaan päättää purkamalla tai irtisanomalla, jos siihen on lailliset perusteet.

Määräaikainen työsopimus voidaan muuttaa toistaiseksi voimassa olevaksi, jos työtä on tarjolla jatkuvasti, koska silloin ei ole perusteita määräaikaaisuuteen. Työnantaja ja työntekijä voivat muuttaa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen sisältöä yhteisellä päätöksellä tai irtisanoa sen. Työntekijän siirtäminen parempiin työtehtäviin sovitaan yleensä myös yhdessä, ja siitä seuraa usein palkan korotus. Toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen päättymisen edellyttää aina työsopimuksen irtisanomista tai purkamista, ja irtisanominen onkin sen yleisin päättymissy. (Hirvonen, Tuomola & Tuominen 2010, 15-16.)

8.3 Määräaikainen työsopimus

Määräaikainen työsopimus voidaan tehdä esimerkiksi silloin, kun työntekijä tulee toisen työntekijän sijaiseksi tai kun kyseessä on työn tilapäinen lisääntyminen.

Määräaikaisuus tarkoittaa sitä, että samaan työhön ei määräajan jälkeen tarvita uutta työntekijää. Määräaikaisia sopimuksia voidaan tehdä joskus useitakin peräkkäin saman työntekijän kanssa, kun jokaisella määräaikaaisuudella on itsenäinen peruste.

Mikäli määräaikainen työsopimus on tehty ilman hyväksyttävää syytä, voi työntekijä vedota siihen, että määräaikaisuuden loputtua työsuhde on toistaiseksi voimassa.

Normaalia määräaikaista työsopimusta ei voi irtisanoa tai yksipuolisesti muuttaa, vaan se on voimassa kunnes määräaika päättyy. Siihen voidaan erikseen liittää ehto, että sopimus on irtisanottavissa kuten toistaiseksi voimassa oleva työsopimus. (Hirvonen, Tuomola & Tuominen 2010, 17-18.)

”Määräaikaisten työsuhteissa olleiden työntekijöiden työsopimuksissa oli ehto, jonka mukaan sopimus oli molemmin puolin irtisanottavissa kuten toistaiseksi voimassa

oleva työsopimus. Kyseistä ehtoa ei pidetty kiellettynä. Työnantajalla ei kuitenkaan ollut tällaistenkaan määräaikaisten sopimusten osalta oikeutta lomauttaa työntekijöitä työn tilapäisen vähentymisen perusteella. (KKO 2006:4.)”

8.4 Oppisopimusoppilas

Oppisopimus on voimassa laaditun määräajan. Oppisopimusoppilaalla voi olla voimassa jo aiempi työsopimus tai hänen kanssaan voidaan tehdä oppisopimuksen lisäksi työsopimus. Kun työntekijä tulee työhön oppisopimuksen vuoksi ja sen ajaksi, molemmat sopimukset päättyvät samaan aikaan. (Hirvonen, Tuomola & Tuominen 2010, 18.)

8.5 Työnantajan velvollisuudet

Työntekijälle tulee antaa työsopimuksen mukaisesti työtä. Työnantajan tulee noudattaa työsuhdetta koskevia lakeja ja määräyksiä, joista tärkeimpiä ovat työsopimuslaki, työaikalaki ja vuosilomalaki. Työpaikalla on oltava työsopimuslaki ja yleissitova työehtosopimus, jos alalla sellainen on. Työntekijöitä on kohdeltava tasa-arvoisesti. Työpaikan turvallisuudesta, työsuojelusta ja työterveyshuollosta on huolehdittava. (Hirvonen, Tuomola & Tuominen 2010, 12.)

Työnantajalla on työnjohto-oikeus, jonka nojalla hän voi edellyttää työntekijän tekemään sopimuksen mukaisia töitä, noudattamaan työaikoja ja annettuja ohjeita. Työnantajalla on myös valvontaoikeus, eli työntekijän on ilmoitettava poissaoloistaan, annettava tiedot työmatkoistaan ja tekemistään töistä. Valvontaoikeuteen sisältyy myös valvontavelvollisuus. Työsuojelupiirin edustajalle on pyydettyäessä esitettävä työaikakirjanpito. (Hirvonen, Tuomola & Tuominen 2010, 13.)

8.6 Työntekijän velvollisuudet

Työntekijän tulee tehdä työsopimuksen mukaista työtä ja noudattaa työnantajan antamia määräyksiä työn suorittamisessa ja työstä raportoinnissa. Työntekijä ei saa

tehdä työtä eri tavalla kuin työnantaja on ohjeissa esittänyt, eikä hän saa jättää suorittamatta tehtäväkseen annettua työtä. Poikkeustapauksia on ohjeiden noudattamiseen esimerkiksi, jos annetut ohjeet vaarantavat työturvallisuutta tai jos ne ovat lainvastaisia. Työnantaja vastaa antamiensa ohjeiden oikeellisuudesta. (Hirvonen, Tuomola & Tuominen 2010, 13.)

8.7 Salassapitovelvollisuus

Työntekijä ei saa käyttää tai ilmaista ammatti- tai liikesalaisuuksia hyödykseen työsuhteen aikana. Työsuhteen päättymisen jälkeenkin työntekijä on vastuussa, mikäli hän on saanut tiedon oikeudettomasti. (Hirvonen, Tuomola & Tuominen 2010, 14.)

8.8 Kilpaileva työsopimus ja muu työ

Työntekijä saa ottaa vakinaisen työn lisäksi muuta työtä, jos hän pystyy hoitamaan vakinaisen työn normaalisti ja ellei se ole kilpailevan työn luonteista. Myös kilpailevan toiminnan valmistelu voi olla peruste irtisanoa työsopimus. Kilpaileva työsuhde tarkoittaa samalla toimialalla toimivan yrityksen työssä olemista tai yrityksen avustamista niin, että se pystyy paremmin kilpailemaan työntekijän työnantajan kanssa. Myös kilpailevan työsuhteen työnantaja on vastuussa ja häneltä voidaan vaatia korvausta, mikäli hän on tiennyt toisen työsuhteen olemassaolosta ja sen tuomasta esteestä työskennellä hänen yrityksessä. (Hirvonen, Tuomola & Tuominen 2010, 14.)

Kilpailukiellon pituus voi kestää kuusi kuukautta työsopimuksen päättymisestä tai sitä voi jatkaa korvausta vastaan vuoden mittaiseksi. Maksettava korvaus voi olla työntekijän palkka pidennyksen ajalta. Työntekijän rikkoessa kilpailukielloa voidaan hänet määrätä suorittamaan sopimussakkoa, joka on suuruudeltaan enintään hänen kuuden kuukauden palkkansa. Sopimussakon käyttömahdollisuus on työsopimuslaissa säädetty vaihtoehdoksi vahingonkorvauksen sijasta. (Hirvonen, Tuomola & Tuominen 2010, 28.)

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Tmi Korjauspalvelu Lauri Naukkarisen yritysmuodon muuttamisen syitä ja seurauksia. Työn aikana on selvinnyt, että osakeyhtiö on todennäköisin ja järkevin valinta ja muutos toteutetaan lähiaikoina. Tärkein syy valintaan on tarve erottaa yrittäjän yksityinen omaisuus yrityksen omaisuudesta ja siirtää yrityksen taloudelliset vastuut pois yrittäjältä ja hänen perheeltään.

Asiakkaiden kannalta toiminimi olisi parempi ja luotettavampi – se on asiakkaille turvallinen yritysmuoto, koska toiminimi ei voi velkaantua kovin pahasti; sen velkojen takuuna on yrittäjän omaisuus. Rakennusalan voi syntyä suuria korvausvastuita esimerkiksi rakennevirheistä eikä osakeyhtiöltä välttämättä saa koskaan korvauksia. Verottaja suosittelee omalta osaltaan siirtymistä osakeyhtiöön. Toiminimen perustaminen oli hyvä ratkaisu yritystoiminnan alussa, ja yrittäjä suosittelee sitä edelleen aloittaville rakennusalan yrityksille. Hänen mielestään toiminimen kannattaa käyttää aliurakointia ja alihankkijoita apunaan. Monet asiakkaat kuitenkin pitävät osakeyhtiötä ”oikeana yrityksenä” ja luotettavampana kuin toiminimeä.

Osakeyhtiöstä on tullut parempi vaihtoehto, koska työntekijöitä on nyt enemmän ja yrityksen liikevaihto on kasvanut. Rakennusalan työtilanne kohenee Suomessa nyt nopeasti ja, jo tällä hetkellä yrityksellä on 3 – 4 työmaata käynnissä yhtä aikaa. Yrittäjän aika menee työmaalta toiselle kulkemiseen, ja pian on aika palkata yritykseen työnjohtaja. Osakeyhtiön laajeneminen on omistajille myös verotuksellisesti edullisempaa, koska toiminimen tulo katsotaan kokonaan yrittäjän henkilökohtaiseksi tuloksi, ja verotetaan sen mukaisesti ja hyvinä vuosina veroprosentti nousee liikaa.

Yrityksen myyminen tai lopettaminen tulee ajankohtaiseksi kymmenen vuoden kuluessa, ja sitäkin silmällä pitäen yritysmuoto kannattaa muuttaa osakeyhtiöksi. Laukaa on kasvava kunta, ja yritys on vahvasti paikallinen ja hyvin tunnettu ja tulee todennäköisesti laajentamaan toimintaansa nykyisestään, koska uudis- ja korjausrakentaminen luultavasti lisääntyy kunnassa tulevina vuosina.

Pienyrittäjän kannalta Suomessa ei ole täysin sopivaa yritysmuotoa. Toiminimi on joustava vaihtuvissa taloudellisissa oloissa, mutta sen laajentaminen on kannattamatonta, kun taas osakeyhtiön toiminta on monimutkaisempaa, mutta sen laajentamismahdollisuudet ovat paremmat. Toiminimen haltija kantaa taloudellisen vastuun yrityksen veloista, mutta hän myös korjaa yksin hyödyn sen voitoista. Yritysmuotoa valittaessa kannattaakin miettiä, mihin laajuuteen halutaan päätyä seuraavan 10 – 15 vuoden kuluessa; onko tarkoitus ottaa työntekijöitä, rakentaa yritykselle toimitiloja tai investoida voimakkaasti kalustoon.

LÄHTEET

Autio, S.2009. Korjaamisesta kovin kasvu 2008. Rakennuslehti. 14.5.2009, 4.

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö. 2005. Verohallinnon internetsivut. Päivitetty 15.3.2005. Viitattu 20.5.2010. <http://www.vero.fi>, vero-ohjeet, verotustietoa yritysasiakkaille, uusi yritys, Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö.

Hirvonen, M., Tuomola, A. & Tuominen, R. 2009. Työnantajan ABC pk-yrityksen työsuhdekirja 2009. Kustantaja Tietosykli Oy / Jouko Lantto.

Holopainen, T. & Levonen, A-L. 1999. Yrityksen perustajan opas. 10. uud. p. Helsinki: Oy Edita Ab.

Huovari, J., Lahtinen, M., Laiho, V., Mäki-Fränti, P. & Nivalainen, S. 2010. PTT-katsaus 3/2010. PTT:n internetsivut. Viitattu 15.12.2010. http://www.ptt.fi/dokumentit/suhdannekuva_kansantalous_0410100912.pdf

Karkkolainen H. 2010. Tänä vuonna raju kasvu asuntotuotannossa. Keski-suomalainen 25.9.2010, 10.

Kirjanpidon ABC. 2009. Taloushallintoliiton Internet-sivut. Viitattu 20.1.2011. http://www.taloushallintoliitto.fi/tilitoimistot/kirjanpidon_abc/

Laskua koskevat vaatimukset arvonnäverotuksessa..2003 Verohallinnon internetsivut, Päivitetty 16.1.2004. Viitattu 5.12.2010. <http://www.vero.fi>, vero-ohjeet, verohallinnon ohjeita, laskua koskevat vaatimukset arvonnäverotuksessa.

Liikanen E. 2010. "Productivity Forum 2010" -seminaarissa 19.10.2010 Helsingissä. Viitattu 10.12.2010. http://www.suomenpankki.fi/fi/suomen_pankki/ajankohtaista/puheet/2010/el_puhe_101019.htm

Osakeyhtiö. 2005. Verohallinnon internetsivut. Päivitetty 18.3.2005. Viitattu 20.5.2010. <http://www.vero.fi>, vero-ohjeet, verotustietoa yritysasiakkaille, uusi yritys, osakeyhtiö.

Osuuskunta. 2005. Verohallinnon internet-sivut. Päivitetty 14.6.2006. Viitattu 18.7.2010. <http://www.vero.fi>, vero-ohjeet, verotustietoa yritysasiakkaille, uusi yritys, Osuuskunta.

Rakennusalan käännetty arvonnäverovelvollisuus 1.4.2011 alkaen. Verohallinnon internetsivu, Päivitetty 6.10.2010. Viitattu 4.12.2010. <http://www.vero.fi>, vero-ohjeet, verotustietoa yritysasiakkaille, rakennusalan käännetty arvonnäverovelvollisuus 1.4.2011 alkaen.

Rakennusalan arvonnäverotus muuttuu: Käännetty verovelvollisuus voimaan 1.4.2011. Verohallinnon internetsivu. Päivitetty 6.10.2010. Viitattu 4.12.2010. http://www.vero.fi/?path=5,39,482&article=9536&domain=VERO_MAIN

SWOT-analyysi. Wikipedian internetsivut. Päivitetty 19.3.2011. Viitattu 18.2.2011.

<http://fi.wikipedia.org/wiki/SWOT-analyysi>

Tamminen, S. 2010. Suomalaisten työura. Keskisuomalainen 6.11.2010, 14.

Toiminnan lopettaminen. 2010. Verohallinnon internetsivut. Viitattu 16.12.2010.
http://vero.fi/?article=909&domain=VERO_MAIN&path=5,40,89&language=FIN

Uuden osakeyhtiölain vaikutuksia verotukseen 2007. Verohallinnon internetsivut.
 Viitattu 18.9.2010.
http://vero.fi/default.asp?path=5,40,87&article=5399&domain=VERO_MAIN

Varallisuusvero. 2007. Verohallinnon internetsivut. Viitattu 5.12.2010.
http://www.vero.fi/default.asp?path=5,363&article=201&domain=VERO_MAIN

Yksityinen elinkeinonharjoittaja (toiminimi)2005. Verohallinnon internetsivut.
 Päivitetty 15.3.2005 . Viitattu 20.5.2010. <http://www.vero.fi>, vero-ohjeet, verotustietoa
 yritysasiakkaille, uusi yritys, Yksityinen elinkeinonharjoittaja.